

Asia: VN/13519/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sosiaalihuoltolain ja ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvuluista annetun lain sekä eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta

Lausunnonantajan organisaatio

Lausunnonantajan organisaatio

Järjestö

Sosiaalihuoltolaki

1. Ovatko kotiin annettavia palveluja koskevat säännökset (19 §, 19 a § ja 19 b §) mielestänne onnistuneita? Jos eivät, miten muuttaisitte niitä?

Kyllä

2. Kotihoitoa ehdotetaan järjestettäväksi vuorokaudenajasta riippumatta (19 §:n 3 mom.). Onko tämä mielestänne kannatettava ratkaisu?

Kyllä

3. Ovatko ns. tavallista palveluasumista koskevat säännökset (21 b §) mielestänne onnistuneita? Jos eivät, miten muuttaisitte niitä?

Kyllä

4. Onko tavallista palveluasumista koskeva pykälä tarpeeksi selkeästi muotoiltu? Jos ei, miten sitä voisi muuttaa?

Kyllä

5. Ovatko hoiva-asumista koskevat säännökset (21 c §) mielestänne onnistuneita? Jos eivät, miten muuttaisitte niitä?

Kyllä

6. Löytyisikö tehostettu palveluasuminen –termin korvaajaksi jokin parempi ehdotus kuin hoiva-asuminen? Mikä?

-

7. Ovatko ehdotetun hoiva-asumispykälän palvelun saantikriteerit tarkoituksenmukaisia ja tarpeeksi selkeitä? Jos eivät, miten muuttaisitte niitä?

Kyllä

8. Ovatko turvapalvelun toteuttamista koskevat säännökset (46 a §) mielestänne onnistuneita? Jos eivät, miten muuttaisitte niitä?

Kyllä

9. Pitääkö turva-auttajan olla sote-ammattihenkilö, vai riittääkö että hän on koulutuksensa ja kokemuksen perusteella sopiva, kuten lakiesityksessä ehdotetaan (46 a §)?

Kyllä

10. Ovatko kotihoidon henkilöstön riittävyyden turvaamista koskevat säännökset (46 b § ja 49 b §) mielestänne onnistuneita? Jos eivät, miten muuttaisitte niitä?

Kyllä

11. Ovatko ns. hybridiasumista koskevat säännökset (46 c §) mielestänne onnistuneita? Jos eivät, miten muuttaisitte niitä?

Kyllä

Vanhuspalvelulaki

12. Onko mielestänne pitkäaikaisen laitoshoidon lakkauttaminen sosiaalihuollon yksiköissä iäkkäiden osalta onnistunut ratkaisu (14 §, 14 a §, 15 b §)?

Kyllä

13. Onko lakiehdotuksessa esitetty palvelusuunnitelman sisällön täsmentäminen tarpeellista (16 §)?

Kyllä

14. Onko lakiehdotuksessa esitetty omatyöntekijän tehtävien täsmentäminen tarpeellista (17 §)?

Kyllä

15. Onko lääkehoidon toteuttamista koskeva säännös mielestänne onnistunut (20 §:n 1 mom.)?

Kyllä

16. Onko mielestänne kannatettavaa, että seurantayhteenvedot julkaistaisiin toimintayksikkökohtaisina (24 a §)?

Kyllä

Koko lakipakettia koskevat kysymykset

17. Mitä haasteita näette säännösten toimeenpanossa? Onko lakiesityksellä riskejä?

Kuurojen Liitto ry kiittää siitä, että perustuslaissa ja kansainvälisissä sopimuksissa yksilöille turvatut perus- ja ihmisoikeudet sekä yhdenvertaisuuslaki otetaan huomioon sosiaalihuollon palvelujen uudistamisessa. Tavoitteena on, että iäkkäät voivat elää kodissaan ja saavat tarpeidensa mukaiset kotiin annettavat palvelut. Viittomakielisten iäkkäiden puolesta haluamme muistuttaa, että viittomakielilaki (359/2015) säädettiin PL 17.3 §:n toimeksiannon perusteella ja sen rinnalla sovelletaan YK:n vammaissopimusta. Lain ydin on sen edistämismääräyksessä, joka koskee kaikkia viranomaisia. Viranomaisten tulee oma-aloitteisesti ryhtyä toimenpiteisiin. Tarve viittomakielisten palveluiden parantamiseen on huomioitu myös hallitusohjelmassa.

Harva viittomakielinen iäkäs saa tietoa eri palveluista omalla kielellä. Viranomaisten tieto ja taito viittomakielisistä palveluista on niukkaa (ks. Viittomakielibarometri 2020, Oikeusministeriö). Riskinä on se, että viittomakielisten iäkkäiden tarpeet perustetaan vain vamman vuoksi. Sen sijaan haluamme korostaa, että viittomakielisillä iäkkäillä on oikeus omaan kieleensä ja yhdenvertaiseen palveluun, mikä tulisi turvata säännösten toimeenpanossa.

18. Millaista tukea toivotte toimeenpanoon?

Jatkossa palveluja viittomakielisille iäkkäille tulee turvata seuraavissa asioissa:

* Saada tietoa omalla kielellä

Viittomakielisellä iäkkäällä on oikeus saada tietoa omalla kielellään. Hänelle tulee kertoa vaihtoehtoisista palveluista mm. kotihoidosta (kotiin annettavista palveluista ja tukipalveluista), palveluasumisesta tai hoiva-asumisesta, missä on viittomakielisiä palveluja. Toimintakyvyn ja palvelutarpeen arviointi on toteutettava hänen käyttämällään kielellä, viittomakielellä.

Koronatilanne on entisestään heikentänyt viittomakielisten iäkkäiden mahdollisuuksia yhdenvertaiseen palveluun. Esimerkiksi korona-aikana kunnat soittivat yli 70-vuotiaille asukkaille, mutta samalla jätettiin huomiotta ne, jotka eivät puhelinta pysty käyttämään. Kaikissa palveluissa tulee olla myös saavutettavat yhteysmuodot puhelintarjoamisen ja takaisinsoittopalvelun rinnalla.

* Saada omakielisiä palveluja

Viittomakielentaitoisten ammattilaisten osaaminen on saatava käyttöön, jotta palveluja olisi mahdollista saada omalla kielellä sekä fyysisesti että etänä. Mikäli palveluntarjoajilla ei ole viittomakielen osaamista, niillä tulisi olla valmius ja velvollisuus käyttää viittomakielen tulkkausta tai etätulkkausta. Kommunikointi ei saa jäädä arvailujen varaan, esimerkiksi vain huulioluvun tai kirjoitetun viestinnän varaan, ilman viittomakieltä. Esimerkiksi muistisairaat tarvitsevat viittomakielistä ohjausta, pelkkä tulkkausapu ei ainoana keinona ole riittävä tuki ja apu.

Kunnat ja hyvinvointialueet olisi vastuutettava tarjoamaan myös viittomakielistä palvelua. Kaikissa kunnissa sitä ei ole tarjolla, joten kuntia tulisi velvoittaa tekemään yhteistyötä joskus yli hyvinvointialueiden rajojen. On kohtuutonta, mikäli viittomakieltä käyttävä kuuro vanhus sijoitetaan kunnassa sijaitsevaan asumispalveluyksikköön, jossa kukaan ei osaa viittomakieltä.

* Puhelupalvelun vaihtoehtoinen palvelu

Tänä päivänä palveluun voi varata ajan vain puhelimitse (esim. seniorineuvonta, terveysasemat, fysioterapia) tai palvelussa on käytössä takaisinsoittopalvelu, viittomakieliset käyttäjät rajataan palvelusta ulos. Rinnalla pitää aina olla myös jokin muu ratkaisu, esimerkiksi tekstiviestit tai chat-palvelu. Lisäksi viittomakielen tulkkauksen laajempi hyödyntäminen palveluissa esimerkiksi etätulkkauksen muodossa on tärkeää, jotta kaikki palvelu ei perustu vain kirjoitetun kielen käyttöön.

19. Mitä muuta haluaisitte lausua esityksestä?

On tärkeää kehittää teknologisia ratkaisuja viittomakielisen iäkkään toimintakyvyn ja tarpeiden mukaan mm. etäyhteydet, videopuhelu, hätäpuhelu. Vaihtoehtona on luoda viittomakielisille iäkkäille soveltuva teknologia, jonka avulla saadaan suoraan eri omakielisiä palveluja. Erityisesti tulisi luoda jokin ratkaisu siihen, että viittomakielinen vanhus voi turvaranneketta käyttämällä tarpeen vaatiessa hälyttää apua. Tällä hetkellä järjestelmä ei sovi viittomakielisen vanhuksen käyttöön, sillä hälytyksen jälkeen hänelle ensin soitetaan puhelimella ja vasta sitten lähetetään apua paikan päälle. Tarve vastaavalle järjestelmälle on kuitenkin myös viittomakielisten iäkkäiden keskuudessa olemassa. Viittomakielistävällinen teknologia tulee toteuttaa palvelujen tuottajien ja viittomakielialan asiantuntijoiden yhteistyönä.

Tärkeää on huomioida myös tuleva esteettömyyslainsäädäntö, jotka tällä hetkellä valmistellaan vastaamaan EU:n esteettömyysdirektiiviä. Uuden lainsäädännön myötä tulee olla tarjolla erilaisia tapoja olla yhteydessä ja asioida, jotta palvelu ei perustuisi vain yhden aistin varaan, kuten ääneen.

Torboli Helena
Kuurojen Liitto ry